

IV

(Andra rättsakter)

EUROPEISKA EKONOMISKA SAMARBETSOMRÅDET

EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET

EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHETS BESLUT

nr 28/08/KOL

av den 23 januari 2008

om stödordningen för träsektorn ("Verdiskapningsprogrammet för tre") (Norge)

EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET⁽¹⁾ HAR ANTAGIT DETTA
BESLUT

62 i EES-avtalet, särskilt kapitlen om regionalstöd och statligt
stöd till forskning och utveckling,

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska sam-
arbetsområdet⁽²⁾, särskilt artiklarna 61–63 och protokoll 26,

med beaktande av gruppundantagsförfordningarna för stöd till
utbildning respektive små och medelstora företag samt förord-
ningen om stöd av mindre betydelse⁽³⁾,

med beaktande av avtalet mellan Eftastaterna om upprättande
av en övervakningsmyndighet och en domstol⁽³⁾, särskilt
artikel 24,

med beaktande av övervakningsmyndighetens beslut nr
147/06/KOL av den 17 maj 2006 att inleda ett formellt under-
sökningförfarande enligt artikel 1.2 i del I av protokoll 3 till
övervaknings- och domstolsavtalet,

med beaktande av artikel 1.2 i del I och artiklarna 4.4, 6, 7.5,
13 och 14 i del II av protokoll 3 till övervaknings- och dom-
stolsavtalet,

efter att enligt artikel 6 i del II av protokoll 3 till övervaknings-
och domstolsavtalet ha uppmanat berörda parter att inkomma
med synpunkter⁽⁶⁾, och

med beaktande av övervakningsmyndighetens riktlinjer för stat-
ligt stöd⁽⁴⁾ för tillämpning och tolkning av artiklarna 61 och

⁽⁵⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 68/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd till utbildning (EGT L 10, 13.1.2001, s. 20), kommissionens förordning (EG) nr 70/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag (EGT L 10, 13.1.2001, s. 33) och kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse (EUT L 379, 28.12.2006, s. 5). Den sistnämnda förordningen ersätter kommissionens förordning (EG) nr 69/2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse (EGT L 10, 13.1.2001, s. 30) och kapitel 12 i riktlinjerna om statligt stöd (som antogs genom övervakningsmyndighetens beslut nr 54/96/KOL av den 15 maj 1996, EGT L 245, 26.9.1996, s. 28). Samtliga förordningar har införlivats i bilaga 15 till EES-avtalet (vid punkt 1 d–f).

⁽⁶⁾ EUT C 272, 9.11.2006, s. 19, och EES-supplement nr 55, 9.11.2006.

⁽¹⁾ Nedan kallad *övervakningsmyndigheten*.

⁽²⁾ Nedan kallat *EES-avtalet*.

⁽³⁾ Nedan kallat *övervaknings- och domstolsavtalet*.

⁽⁴⁾ Procedurregler och materiella regler inom området för statligt stöd – riktlinjer för tillämpning och tolkning av artiklarna 61 och 62 i EES-avtalet och artikel 1 i del I av protokoll 3 till övervaknings- och domstolsavtalet – antagna och utfärdade av övervakningsmyndigheten den 19 januari 1994, offentliggjorda i EGT L 231, 3.9.1994, s. 1, och EES-supplement nr 32, 3.9.1994, s. 1. Riktlinjerna ändrades senast genom övervakningsmyndighetens beslut nr 154/07/KOL av den 3 maj 2007, nedan kallade *riktlinjerna för statligt stöd*.

av följande skäl:

1. SAKFÖRHÅLLANDEN

1. Förfarande

Genom en skrivelse av den 1 februari 2005 (referensnummer: 307555) mottog Eftas övervakningsmyndighet ett klagomål (nedan kallat *klagomålet*) från en branschorganisation för den norska murbruks- och betongindustrin, "byggutengrenser.no" (nedan kallad *klaganden*). I klagomålet, som övervakningsmyndigheten mottog och registrerade den 3 februari 2005, gör klaganden gällande att norska staten beviljar stöd till träförädlingsindustrin på grundval av "Verdiskapningsprogrammet för tre", även kallat "Treprogrammet" (nedan kallat *stödordningen för träsektorn*).

Genom en skrivelse av den 17 maj 2006 och efter olika skriftväxlingar⁽⁷⁾, informerade övervakningsmyndigheten de norska myndigheterna om att den hade beslutat att inleda ett förfarande enligt artikel 1.2 i del I av protokoll 3 till övervaknings- och domstolsavtalet beträffande stödordningen för träsektorn.

Genom en skrivelse av den 3 juli 2006 från Norges delegation vid Europeiska unionen, till vilken skrivelser från Fornyings- och administrasjonsdepartementet och Landbruks- och matdepartementet – båda daterade den 26 juni 2006 – bifogades, lade de norska myndigheterna fram sina synpunkter. Skrivelserna mottogs och registrerades av övervakningsmyndigheten den 4 juli 2006 (referensnummer: 380386, nedan kallade *Synpunkter från de norska myndigheterna på beslutet att inleda ett formellt undersökningsförfarande*).

Övervakningsmyndighetens beslut nr 147/06/KOL om att inleda ett formellt undersökningsförfarande offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning* och i EES-supplementet till denna⁽⁸⁾. Övervakningsmyndigheten har uppmanat berörda parter att inkomma med synpunkter på stödet. Övervakningsmyndigheten har inte tagit emot några synpunkter från berörda parter.

Övervakningsmyndigheten och de norska myndigheterna hade slutligen informella kontakter under hösten 2007, både per telefon och via e-post, om stödordningen för träsektorn. Information som mottagits av övervakningsmyndigheten i detta sammanhang har konsoliderats av de norska myndigheterna i en skrivelse som Fornyings- och administrasjonsdepartementet skickade via e-post den 10 december 2007 (referensnummer: 456845).

⁽⁷⁾ För närmare information om denna skriftväxling, se beslut nr 147/06/KOL om att inleda ett formellt undersökningsförfarande, som sammanfattas i EUT C 272, 9.11.2006, s. 19 och i EES-supplement nr 55, 9.11.2006. Det fullständiga beslutet har offentliggjorts på övervakningsmyndighetens webbplats: www.eftasurv.int

⁽⁸⁾ Se fotnot 7 ovan för information om offentliggörandet.

2. Beskrivning av de föreslagna åtgärderna

2.1 Syftet med stödordningen för träsektorn och dess förvaltning enligt vad som anges i det förberedande lagstiftningsarbetet

Vitboken från 1998–1999

Syftet med stödordningen för träsektorn anges i en vitbok från regeringen till Folketinget om värdeskapande och möjligheter inom skogssektorn (St. meld. nr. 17 [1998–99 *Verdiskapning og miljø – muligheter i skogssektoren*] – nedan kallad *vitboken*).

Syftet med vitboken var att fastställa en allmän policy för en rationell och hållbar användning av skogsresurser och att öka skogssektorernas bidrag till samhällsökonomi och det norska samhällets allmänna utveckling. I vitboken föreslogs införandet av olika åtgärder för att nå målet – av vilka ett var stödordningen för träsektorn. I vitboken föreslogs inrättandet av ett femårsprogram för att öka värdet inom trävaru- och träförädlingsindustrin. I vitboken angavs mer specifikt att syftet med stödordningen för träsektorn bör vara att öka värdeskapandet inom skogs- och träförädlingsbranschen samt att öka skogssektorns bidrag till att skapa mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster⁽⁹⁾. Inom dessa ramar bör stödordningen vara inriktad på att i) utveckla träförädlingen, ii) öka användningen av trävaror och iii) förbättra relationerna mellan skogssektorn och marknaden i olika handelsled⁽¹⁰⁾. I vitboken angavs också att den nya stödordningen bör vara inriktad på att identifiera möjligheterna inom produktutveckling, design och arkitektur och att stödordningen bör bidra till att lyfta fram trä som ett attraktivt byggmaterial som mer än hittills kan användas för vitt skilda ändamål⁽¹¹⁾. På en mer allmän nivå konstaterades det i vitboken att syftet att öka värdet inom träförädlingsbranschen bör uppnås inom landet⁽¹²⁾.

Rekommendation (1998–1999) och arbetsgruppens rapport

Ramen för inrättandet av stödordningen för träsektorn fastställdes närmare i en rekommendation av den 3 juni 1999 (nedan kallad *rekommendationen*) som ett permanent stortingsutskott lade fram för Stortinget (Innst. S. nr. 208 [1998–1999]). I rekommendationen föreslås att en arbetsgrupp ska tillsättas för att utreda strategierna, genomförandet och finansieringsbehoven för den nya stödordningen.

En kort tid därefter, i juli 1999, inrättades en arbetsgrupp som bland annat bestod av företrädare för jordbruksministeriet, branschorganisationer för skogsägare respektive virkesproducenter, FoU-institut samt företrädare för detaljhandelssektorn. Den 14 april 2000 offentliggjorde arbetsgruppen en rapport (nedan kallad *arbetsgruppens rapport*) om stödordningens innehåll, organisation och finansiering.

⁽⁹⁾ Avsnitt 7.3.3 i vitboken.

⁽¹⁰⁾ Avsnitt 7.3.3 i vitboken.

⁽¹¹⁾ Avsnitt 2.4.1 i vitboken.

⁽¹²⁾ Avsnitt 6.1.1 i vitboken. I avsnitt 6.1.1 i vitboken konstateras desutom följande om fokuseringen på den norska industrin: "För att öka värdeskapandet är det viktigt att beakta både möjligheten att minska kostnaderna i förädlings- och försäljningsledet och att öka användningen och förbättra utnyttjandet av trävaror som producerats i Norge."

I arbetsgruppens rapport erinras om stödordningens övergripande mål, som anges i vitboken. I arbetsgruppens rapport specificeras ytterligare att stödordningen bör begränsas till produktionskedjan mellan skogssektorn och den mekaniska träförädlingsindustrin, men att den också bör omfatta leveranserna av råvaror till träförädlingsindustrin (t.ex. för att förbättra kvaliteten, precision och säkra leveranser)⁽¹³⁾. I arbetsgruppens rapport konstateras det också att ett av målen är att stödordningen inriktas på norska virkesresurser och att förbättringar åstadkoms inom den norska (trä)förädlingssektorn.

I arbetsgruppens rapport föreslås att ansvaret för att förvalta och genomföra stödordningen för träsektorn ska ligga hos i) "Statens nærings- og distriktsutviklingsfond", allmänt kallad "SND" (som omorganiserats och från och med den 1 januari 2004 heter "Innovasjon Norge") och ii) en förvaltningsgrupp (nedan kallad *förvaltningsgruppen*), bestående av företrädare för olika departement och marknadsaktörer, som utnämns av jordbruksministeriet⁽¹⁴⁾.

Enligt arbetsgruppens rapport är det rent konkret förvaltningsgruppens uppgift att utvärdera och utveckla stödordningen (däribland att säkra värdekedjans engagemang i verksamheten och att kontrollera att den verksamhet som bedrivs inom ramen för stödordningen motsvarar dess mål och strategier), medan Innovasjon Norge bör vara det organ som ansvarar för att genomföra stödordningen⁽¹⁵⁾. I detta syfte bemyndigades Innovasjon Norge att godkänna och tilldela all finansiering inom ramen för stödordningen.

Under det formella undersökningsförfarandet klargjorde de norska myndigheterna att de principer som ligger till grund

⁽¹³⁾ Avsnitt 1.4 i arbetsgruppens rapport, där det också konstateras att stödordningen inte omfattar skogskultur, infrastruktur, transporter, fält och åkrar, skogsprodukter för dekorationsändamål och bioenergi, som bör omfattas av andra statliga åtgärder. I avsnitt 2.1 i arbetsgruppens rapport definieras den skogsbaserade värdekedjan (eller skogssektorn) som alla aktörer som är involverade från stubbe till slutanvändare. Med "skog" avses utbudssidan (skogsgärdare och skogsägarorganisationer) och handelsledet (skogsentreprenörer, inklusive terrängtransporter, virkesmätning och virkesomsättning, skogskulturarbete, driftsplanering osv.). Med "produktion" avses all förädling av virke till produkter som lämpar sig för slutanvändare, men med tonvikt på den mekaniska träförädlingskedjan (traditionellt arbete i sågar och snickerier och vidareförädling till dörrar, fönster, trappor och andra byggnadselement samt tillverkning av trämöbler, trähus och hantverksbaserade produkter). Med "marknaden" avses slutanvändarna men också olika handelsled och andra aktörer i det skogsbaserade produktionssystemet, till exempel underleverantörer av varor och tjänster till skogsbruket och den skogsbaserade industrin.

⁽¹⁴⁾ Avsnitt 1.5, 6.2 och 6.3 i arbetsgruppens rapport. Sedan maj 2003 omfattar gruppen även företrädare för alternativa finansieringskällor och landshövdingens kontor.

⁽¹⁵⁾ Årliga rapporter om stödordningens utvecklande och genomförande ska inges till Landbruksdepartementet och utgör grunden såväl för utarbetandet av budgeten som för utarbetandet av riktlinjer för Innovasjon Norge (tidigare SND); se avsnitt 1.5, 6.2 och 6.3 i arbetsgruppens rapport.

för Innovasjon Norges allmänna arbetsrutiner (för förvaltningen av andra stödordningar) tillämpades i samband med genomförandet av stödordningen för träsektorn⁽¹⁶⁾. Innovasjon Norge tilldelade följaktligen stöd inom ramen för stödordningen för träsektorn på grundval av i) Innovasjon Norges överordnade policy ("Superior Policy")⁽¹⁷⁾, ii) Innovasjon Norges interna EES-riktlinjer, iii) det första årliga tilldelningsbrevet från Landbruksdepartementet⁽¹⁸⁾, iv) allmänna förfaranden i instruktionsboken för handläggare vid Innovasjon Norge, och v) övervakningsmyndighetens riktlinjer för statligt stöd⁽¹⁹⁾. Rent praktiskt fastställs de viktigaste av dessa principer i de interna EES-riktlinjerna, som även ligger till grund för en stor del av de synpunkter som de norska myndigheterna har lagt fram.

De interna EES-riktlinjerna har utarbetats av Innovasjon Norge på grundval av de norska stödordningar som den för närvarande förvaltar. De innehåller en förklaring av begreppet statligt stöd enligt artikel 61.1 i EES-avtalet, utdrag ur riktlinjerna för statligt stöd och reglerna för stöd av mindre betydelse samt en tabell som visar på stödnivåer för befintliga stödordningar⁽²⁰⁾. De interna EES-riktlinjerna har fortlöpande uppdaterats och följaktligen har fem olika versioner överlämnats till övervakningsmyndigheten⁽²¹⁾.

De norska myndigheterna har angett att även om arbetsgruppens rapport inte innehåller några villkor som måste uppfyllas för att projekt ska vara berättigade till stöd, utarbetades sådana villkor i de interna EES-riktlinjerna. Trots att arbetsgruppens rapport inte uttryckligen hänvisar till de interna EES-riktlinjerna har de norska myndigheterna uppgett att hänvisningen i arbetsgruppens rapport till fastställandet av "principer och praxis" (inom ramen för EES-reglerna) som ska ligga till grund för att genomföra stödordningen för träsektorn ska tolkas som

⁽¹⁶⁾ Se Synpunkter från de norska myndigheterna på beslutet att inleda ett formellt undersökningsförfarande.

⁽¹⁷⁾ Den överordnade policyn är ett vägledande dokument som fastställer vissa yttre gränser för Innovasjon Norges beviljande av stöd (t.ex. att utesluta beviljandet av driftsstöd och exportstöd) och föreskriver att stöd måste tilldelas inom de gränser som fastställs i internationella avtal till vilka Norge är part.

⁽¹⁸⁾ Tilldelningsbrevet av den 6 oktober 2000 innehåller information om budgeten för genomförandet av stödprogrammet för trä, med hänvisning till stödprogrammets mål, sektor och målgrupper.

⁽¹⁹⁾ De norska myndigheterna har också hänvisat till den lag som reglerar Innovasjon Norge och dess "standarvillkor" för att tilldela utvecklingsstöd, som innehåller administrativa bestämmelser om bland annat tidsfrister, dokumentation, kontrollåtgärder och återbetalning av stöd.

⁽²⁰⁾ Innehåller även bestämmelser om kumulering, referensräntor och beräkning av stöd.

⁽²¹⁾ De olika versionerna är daterade januari 2000, augusti 2001, juni 2003, september 2004 och juli 2005 och skiljer sig inte nämnvärt från varandra. För enkelhetens skull hänvisar användningen av begreppet "interna EES-riktlinjer" nedan till texten i den senaste versionen och texten i tidigare versioner kommenteras endast i nödvändiga fall (till följd av avvikelser eller ytterligare text).

en hänvisning till de interna EES-riktlinjerna⁽²²⁾. Enligt de norska myndigheterna har de interna EES-riktlinjerna på detta sätt blivit en integrerad del av stödordningen för träsektorn⁽²³⁾. Handläggare vid Innovasjon Norge har anvisats att bedöma ansökningar på grundval av de särskilda regler i de interna EES-riktlinjerna som de anser vara tillämpliga. Om de anser att stödet inte alls utgör statligt stöd kan projektet finansieras till 100 %⁽²⁴⁾.

2.2 Rättslig grund och årlig budget

Av statsbudgeten för de relevanta åren framgår att stödordningen för träsektorn finansieras av Landbruks- och matdepartementet genom årliga anslag ur statsbudgeten. Finansieringen av stödordningen för träsektorn fastställdes i regeringens proposition till stortinget om statsbudgeten för år 2000 (St. prp. nr. 1 [1999–2000]), där finansieringen av stödordningen för träsektorn hade förts in under kapitel 1142 som budgetpost 71⁽²⁵⁾. I statsbudgetarna för de följande åren öronmärktes anslag för stödordningen för trä⁽²⁶⁾.

I Landbruksdepartementets första årliga tilldelningsbrev till Innovasjon Norge tilldelas medel till Innovasjon Norge som beordras att fördela dessa medel i linje med de mål, stödområden och målgrupper som fastställts i arbetsgruppens rapport⁽²⁷⁾.

Genom en skrivelse av den 29 september 2005, uppdaterad genom en skrivelse av den 3 juli 2006, underrättade de norska myndigheterna övervakningsmyndigheten om att budgetarna för stödordningen för träsektorn för budgetåren 2000–2005 varit följande:

⁽²²⁾ I avsnitt 1.3 i arbetsgruppens rapport anges att finansiering ska tilldelas inom ramen för de regler som gäller i EES-området och i avsnitt 7.1 anges att "Bestämmelserna i regelverket om statligt stöd (EES-reglerna) ska ligga till grund. Inom ramen för dessa bestämmelser måste programmet fastställa egna principer och praxis." Se även Synpunkter från de norska myndigheterna på beslutet att inleda ett formellt undersökningsförfarande.

⁽²³⁾ Se Synpunkter från de norska myndigheterna på beslutet att inleda ett formellt undersökningsförfarande och e-post av den 18 januari 2008 från de norska myndigheterna (referensnummer: 461470).

⁽²⁴⁾ Se även delarna i avsnitt I-2.4 nedan om medfinansiering och projekt där 100 % av kostnaderna finansieras.

⁽²⁵⁾ Se också den ändrade budgeten (St. prp. nr. 61 (1999–2000)). Stödordningen för träsektorn har haft olika benämningar, bland annat "Treprogrammet" och "Verdiskapningsprogrammet för tre" eller med hänvisning till den ursprungliga rekommendation som det permanenta utskottet lade fram för stortinget (Innst. S. nr. 208 (1998–1999)).

⁽²⁶⁾ 2001: St. prp. nr. 1 (2000–2001) och ändringsbudget (St. prp. nr. 84 (2000–2001)); 2002: St. prp. nr. 1 (2001–2002) och ändringsbudget (St. prp. nr. 1 Tilllegg nr. 4 (2001–2002)); 2003: St. prp. nr. 1 (2002–2003) och ändringsbudget (St. prp. nr. 65 (2002–2003)); 2004: St. prp. nr. 1 (2003–2004) och ändringsbudget (St. prp. nr. 63); 2005: St. prp. nr. 1 (2004–2005) och ändringsbudget (St. prp. nr. 65 (2004–2005)). Under de fyra första åren (2000–2003) öronmärktes anslagen för stödordningen under budgetpost 71 i kapitel 1142 i statsbudgeten, medan anslagen för de två sista åren (2004 och 2005) öronmärktes under budgetpost 71 i kapitel 1149 i statsbudgeten.

⁽²⁷⁾ Skrivelse av den 6 oktober 2000 som de norska myndigheterna överlämnade till övervakningsmyndigheten som bilaga 3 till Synpunkter från de norska myndigheterna på beslutet att inleda ett formellt undersökningsförfarande.

Årlig budget

År	Budget (milj. NOK)	Godkänt (milj. NOK)
2000	17	8,8
2001	25	25,7
2002	20	18,2
2003	36	39,3
2004	35	28,4
2005	33	39,5
Totalt	166	159,9

Stöd betalades ut inom tre år efter det år under vilket ett godkännande ("tilsagn") beviljats och efter det att stödmottagaren slutfört projektet. Om budgeten för ett visst år inte användes helt och hållet överfördes det resterande beloppet till följande år. Följaktligen kan totalsumman av belopp som godkänts ett visst år vara högre än budgetbeloppet för samma år.

2.3 Mottagare av stöd enligt stödordningen för träsektorn

I arbetsgruppens rapport anges att stödordningen för träsektorn bör vara inriktad på företag och andra aktörer som har konkreta projekt som omfattas av stödordningens strategier och målområden och som bidrar till ökat värdeskapande⁽²⁸⁾.

De norska myndigheterna har ytterligare specificerat att stödordningen för träsektorn är öppen för alla berörda branscher (som omfattar "mekanisk träförädlingsindustri") samt branscher som kan bidra till att uppnå målen för stödordningen, till exempel branscher där man tittar på användningen av trä i kombination med andra material⁽²⁹⁾. Inom dessa parametrar är stödordningen öppen för "enskilda, företag, myndigheter, branschförbund" samt "institut för utbildning och forskning" oavsett i vilket land de har etablerats⁽³⁰⁾.

2.4 Stödberättigande kostnader och stödnivå

Stödberättigande kostnader

De norska myndigheterna har uppgett att stöd som beviljas inom ramen för stödordningen för träsektorn beviljas projekt som "... bidrar till att mål som ligger inom ramen för stödordningens strategier och arbetsområden uppnås" och inspirerar till innovation. Av arbetsgruppens rapport framgår att följande tre strategier bör följas i syfte att uppnå målen för stödordningen. Varje enskild strategi bör genomföras genom

⁽²⁸⁾ Avsnitt 4.6 i arbetsgruppens rapport.

⁽²⁹⁾ Se skrivelse av den 29 september 2005 från de norska myndigheterna till övervakningsmyndigheten, som bifogats en skrivelse av den 3 oktober 2005 från Norges delegation vid Europeiska unionen (referensnummer: 345465).

⁽³⁰⁾ Se skrivelse av den 29 september 2005, nämnd ovan i fotnot 29, och Synpunkter från de norska myndigheterna på beslutet att inleda ett formellt undersökningsförfarande.

de typer av verksamhet som anges för varje strategi⁽³¹⁾. Kostnaderna för denna verksamhet är därför stödberättigande inom ramen för stödordningen.

- i) Profilerings- och kommunikationsstrategi (dvs. att skapa engagemang för och vilja att utveckla värdekedjan, locka till sig kompetens, människor och kapital, synliggöra och aktivt profilera skog och träarbete, rikta uppmärksamheten på fördelarna med trä som material och sprida information).

Åtgärderna för att genomföra denna strategi omfattar kampanjer där skogs- och träindustrin framställs positivt, informations-spridning genom design- och arkitekturmagasin där trä profileras och information till professionella användare, universitet och utbildningsanordnare samt konsumenter. Övriga åtgärder omfattar en Internetportal och ett nätverk med syftet att sprida information genom hela värdekedjan som samtidigt fungerar som en allmän informationskälla, inrättandet av både nationella och regionala mötesplatser för forsknings- och utvecklingsgrupper, arkitekter, designere, IT-inriktade grupper, trendforskare, innovatörer, investerare osv.

- ii) Strategi för produktutveckling och nyskapande (omfattar förverkligandet av nya möjligheter, idéer och initiativ och bidrar till innovation och nya produkter).

Bland de åtgärder som bör vidtas ingår program för strukturutveckling, inrättande av näringslivsforum som vänder sig till småföretag, innovationsprojekt knutna till olika utbildningsanordnare, design- och arkitektävlingar, utveckling av nya produkter inom nya marknadssegment (exempelvis marknaden för fritid, anläggningar/infrastruktur för "offentliga miljöer", produkter i trä för hälso- och sjukvård etc.) och utvecklingsprojekt som är inriktade på att generera vinst i värdekedjan (råvaror, biprodukter, handel med trä och elektronisk handel). Bland övriga åtgärder märks inrättandet av ett forum och strukturer för att utveckla nyskapande och innovation, studentprojekt för innovation och arkitekt- och designävlingar för att öka användningen av särskilda trämaterial.

- iii) Strategi för samarbete och effektivitet (förbättringar när det gäller distribution av varor och processer i värdekedjan samt kostnadseffektivitet, värdeskapande och lönsamhet liksom optimalt utnyttjande av mänskliga resurser och infrastruktur).

Åtgärderna omfattar utveckling av ett integrerat logistiksystem för att förbättra tidpunkten för distributionen av varor och produkternas kvalitet och pris, informationsteknik för kostnadsbesparingar i försäljnings- och distributionsled och utveckling av IT-system för kommunikation genom hela värdekedjan i syfte att förbättra kvaliteten. Bland övriga åtgärder återfinns tävlingar, förundersökningar om utvecklingen av ett integrerat IT-system och digitalisering av information om varorna i hela värdekedjan, kompetensprogram för kostnadseffektivitet i värdeutveckling och (åtgärder för) vinstskapande inom skogsbruk, träindustri och trähandel.

I de interna EES-riktlinjerna specificeras stödberättigande kostnader för små och medelstora företag, utbildningsverksamhet och forskning och utveckling, samt för "investeringar" (som görs av små och medelstora företag samt i regionala områden). En översättning av beskrivningarna av stödberättigande kostnader i de interna EES-riktlinjerna bifogas som bilaga I⁽³²⁾.

Stödnivåer

I de interna EES-riktlinjerna anges stödnivåer för små och medelstora företag⁽³³⁾ medan stödnivåer för andra typer av stöd endast anges genom en hänvisning till en tabell med rubriken "Högsta stödnivåer för de stödordningar som förvaltas av Innovasjon Norge – företagsstorlek och stödområden". Tabellen, som inte innehåller någon hänvisning till stödordningen för träsektorn, återges i en översatt version i bilaga II till detta beslut.

Eftersom tabellen hänvisar till två olika stödnivåer för tekniska förstudier för forskning och utveckling inom stödordningen – med rubrikerna "OFU/IFU" och "Omställning och nyskapning" ("Omställning och nyskapande") – har myndigheterna förklarat att det är den stödnivå som anges för stödordningen "OFU/IFU" som har tillämpats på stödordningen för träsektorn. Skillnaden mellan stödnivåerna är att stödnivån för tekniska genomförbarhetsstudier som utförs av stora företag i samband med forskning före introduktion på marknaden (för stora företag) kan uppgå till 55 % inom stödordningen "Omställning och nyskapning" medan motsvarande stödnivå inom stödordningen "OFU/IFU" endast uppgår till 50 %.

Stödnivåer i samband med medfinansiering och finansiering av kostnaderna till 100 %

För att erhålla stöd inom ramen för stödordningen för träsektorn måste stödmottagarna i princip bidra med finansiering och arbetskraft⁽³⁴⁾. Det finns emellertid inget generellt minimikrav för medfinansieringen, utan finansieringsandelen är snarare beroende av projektets syfte och art. I detta sammanhang har de norska myndigheterna konstaterat att eftersom stöd enligt stödordningen för träsektorn beviljas i enlighet med de stödnivåer som anges i de interna EES-riktlinjerna förekommer i praktiken alltid viss medfinansiering.

⁽³²⁾ Övervakningsmyndighetens översättning.

⁽³³⁾ När stöd beviljas till investeringar ligger den högsta stödnivån på 7,5 % för medelstora företag och på 15 % för små företag medan den för konsulttjänster och branschmässor ligger på 50 %.

⁽³⁴⁾ Avsnitt 1.4 och 7.1 i arbetsgruppens rapport.

⁽³¹⁾ Avsnitt 4.1–4.4 och avsnitt 5 i arbetsgruppens rapport.

Myndigheterna har likväl dessutom förklarat att det finns en praxis enligt stödordningen för träsektorn att finansiera vissa projekt till 100 % – i vilket fall det inte förekommer någon medfinansiering. I detta avseende har myndigheterna hänvisat till arbetsgruppens rapport, i vilken följande fastställs: "Stödordningens finansieringsandel kan variera beroende av projekts syfte och art. Vid projekt där det är svårt att identifiera aktörer som direkt kan gynnas av projektet, t.ex. rena utredningsprojekt eller förstudier, kan stödordningen finansiera projektet i sin helhet. I projekt som förväntas ha hög och direkt nytta för deltagarna, kan finansieringsandelen vara motsvarande låg. Bestämmelserna i regelverket om statligt stöd (EES-reglerna) måste tillämpas. Inom ramen för dessa bestämmelser ska programmet fastställa egna principer och praxis." (35)

Myndigheterna har emellertid även uppgett att praxis att finansiera projekt till 100 % har tillämpats i fall där det varit svårt att identifiera de aktörer som direkt skulle gynnas av projektet (eller där enskilda företag endast anses gynnas i låg utsträckning), t.ex. vid förstudier och rapporter inom särskilda målområden. Ett exempel på detta som nämnts av myndigheterna är stödet på 125 000 norska kronor till Norsk Treteknisk Institutt till ett projekt för produktutveckling av hyvlad panel för internt bruk (36). De norska myndigheterna konstaterade att resultaten (av projektet) är tillgängliga för medlemsföretagen, men att en stor del av Norsk Treteknisk Instituts information i alla handlingar är tillgänglig via dess bibliotek.

2.5 Stöd av mindre betydelse

De norska myndigheterna har angett att det stöd som beviljats på grundval av särskilda bestämmelser i stödordningen för träsektorn uppfyller villkoren för att utgöra stöd av mindre betydelse. Myndigheterna har förklarat att när stöd av mindre betydelse har beviljats innehåller den skrivelse om godkännande som sänds till stödmottagaren en hänvisning till det högsta beloppet och tidsramen för stöd av mindre betydelse liksom till stödmottagarens plikt att upplysa myndigheterna om stöd som mottas från andra källor inom tre år från tidpunkten för skrivelsen om godkännande (37).

Myndigheterna har vidare redogjort för förekomsten av en administrativ praxis enligt vilken stöd som t.ex. beviljas för forskning och utveckling kan "fyllas på" med stöd av mindre betydelse. Denna praxis fastställs särskilt i de interna EES-riktlinjerna i de versioner som är daterade i september 2004 och juli 2005 (38).

(35) Avsnitt 7.1 i arbetsgruppens rapport.

(36) Även om detta belopp skulle klassificeras som stöd av mindre betydelse har Norsk Treteknisk Institutt dessutom erhållit annat stöd.

(37) Denna skyldighet att lämna uppgifter formuleras på följande sätt: "EØS-regelverket – opplysningsplikt Tildelingen av tilskuddet skjer i henhold til reglene for bagatellmessig støtte. Ved eventuelle nye søknader om offentlig støtte (uansett støttekilde) har støttemottaker plikt til å opplyse om dette tilskuddet. Opplysningsplikten gjelder i 3 år fra tilsagnstidspunktet. Støttemottakeren må ikke motta mer enn til sammen 100 000 Euro (ca kr 815 000,-) i støtte etter reglene for bagatellmessig støtte over et tidsrom på 3 år."

(38) Avsnitt 4.2 i dessa.

2.6 Stödordningens början och varaktighet

De norska myndigheterna har uppgett att stödordningen för träsektorn trädde i kraft den 1 juli 2000 (dvs. det datum från och med vilket det var möjligt att ansöka om stöd) och gällde under fem år, fram till slutet av 2005 (det sista stödet beviljades den 30 december 2005) (39).

2.7 Handel med träprodukter

Det framgår av vitboken från regeringen till stortinget om värdeskapande och möjligheter inom skogssektorn att Norge exporterar sina träprodukter till EU. I detta sammanhang anges det särskilt i avsnitt 4.3 i vitboken att "Norge exporterar ca 85–90 % av produktionen av pappersmassa och pappersprodukter och cirka 35 % av timmerproduktionen. Leveranserna till EU-länder utgör 70 % respektive 90 % av exporten. Eventuella strategier eller politiska åtgärder inom EU som kan påverka EU:s import av skogsindustriprodukter kan leda till stora konsekvenser för den norska skogssektorn" (40). Dessutom framgår det av statistiska uppgifter från Eurostat att handeln med träprodukter inom EU är omfattande (41). Slutligen framgår det av statistik från den norska statistiska centralbyrån ("Statistisk sentralbyrå") att Norge också importerar betydande mängder timmer, förädlad trä och träprodukter ("Tømmer, trelast og kork...") från EU (42).

2.8 EES-avtalets räckvidd

I artikel 8.3 i EES-avtalet föreskrivs följande:

"Om inte annat anges, skall bestämmelserna i detta avtal tillämpas endast på

- a) varor som faller under kapitlen 25–97 i systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering, med undantag för de varor som räknas upp i protokoll 2,

(39) Detta bekräftas i kommentarerna till förslaget till statsbudgeten i St. prp. nr. 1 (2000–2001) och arbetsgruppens rapport.

(40) Inofficiell översättning av följande citat: "Norge eksporterer ca 85–90 % av produksjonen av tremasse og papirprodukter og ca 35 % av trelast-produksjonen. Leveransene til EU-land utgjør henholdsvis 70 % og 90 % av eksporten. Eventuelle strategier eller politiske vedtak innen EU som kan påvirke EUs import av skogindustriprodukter vil kunne få store konsekvenser for den norske skogssektoren."

(41) Statistiken från Eurostat för åren 1999–2004, som omfattar både import och export av olika slags förädlad trä och timmer inom EU (där värdet uttrycks i antingen tusentals kubikmeter eller i ton), visar att handeln med träprodukter inom EU är omfattande. Den relevanta statistiken är följande: i) import och export av rundvirke inom EU-25; "tabell fores51", ii) import av pappersmassa, papper och papp inom EU-25, "tabell fores62", iii) export av trämassa inom EU-25 "tabell fores62", iv) import av sågat virke och träskivor inom EU-25; "tabell fores61", samt v) export av sågat virke inom EU-25 "tabell fores61". Alla tabeller finns tillgängliga på <http://europa.eu.int/comm/eurostat> eller kan beställas från Eurostat via deras webbplats.

(42) Se webbsidan <http://www.ssb.no/muh/tab15-01.shtml> som visar tabell 15, Handel med utvalda länder efter varugrupper. Tvåsiffrig SITC. Jan–mars 2006. Miljoner kronor.

b) varor som anges i protokoll 3 i enlighet med de speciella arrangemang som anges i protokollet.”

Trä och träprodukter omfattas av kapitel 44.

2.9 Skäl till att förfarandet inlett

Övervakningsmyndigheten inledde det formella undersökningsförfarandet på grundval av den preliminära slutsatsen att stödordningen för träsektorn utgjorde statligt stöd som inte omfattades av de undantag som fastställs i EES-avtalet. Övervakningsmyndigheten hyste därför tvivel om huruvida stödordningen kunde anses förenlig med EES-avtalets goda funktion. Övervakningsmyndigheten hänvisade till att det i de dokument om stödordningen som överlämnats av de norska myndigheterna inte definierades vilka typer av projekt som kunde beviljas stöd och inte heller angavs vilka kostnader som var stödberättigande eller fastställdes tak för högsta tillåtna stödnivå.

De norska myndigheterna uppmanades att inkomma med all eventuell information som visade att interna instruktioner hade utfärdats i syfte att genomföra stödordningen för träsektorn i enlighet med principerna i riktlinjerna för statligt stöd/gruppundantagsförordningarna. Övervakningsmyndigheten påpekade emellertid att även om en sådan administrativ praxis skulle kunna påvisas, förbehöll den sig den rätten att inta en ståndpunkt om att stödordningen inte är förenligt med EES-avtalets goda funktion med hänsyn till praxisen enligt stödordningen att finansiera projekt till 100 % i de fall där den administrerande myndigheten anser att det inte är en fråga om stöd eftersom verksamheten inte kan genomföras av enskilda företag och det antas att ett enskilt företag endast drar liten nytta av resultatet.

När det gäller huruvida det stöd som beviljats på grundval av särskilda bestämmelser i stödordningen för träsektorn om stöd av mindre betydelse uppfyller villkoren för att utgöra stöd av mindre betydelse enligt riktlinjerna för statligt stöd eller den senare förordningen om stöd av mindre betydelse (som i detta avseende ersatte riktlinjerna om statligt stöd från och med den 1 februari 2003) ⁽⁴³⁾ ansåg övervakningsmyndigheten preliminärt att de relevanta bestämmelserna inte följde reglerna för stöd av mindre betydelse.

3. Synpunkter från de norska myndigheterna

3.1 Förfarande

De norska myndigheterna har medgivit att stödordningen formellt borde ha anmälts till övervakningsmyndigheten, men hävdar att det faktum att stödordningen för träsektorn inte anmälades inte innebär att övervakningsmyndigheten, enbart utifrån detta, kan dra slutsatsen att den är oförenlig med EES-avtalets goda funktion.

⁽⁴³⁾ Det tidigare kapitel 12 i riktlinjerna för statligt stöd ströks genom övervakningsmyndighetens beslut nr 198/03/KOL av den 5 november 2003. Redan från och med den 1 februari 2003 ersattes emellertid kapitel 12 av förordning (EG) nr 69/2001, nedan kallad *förordningen om stöd av mindre betydelse*.

3.2 Innehåll

Förekomsten av interna instruktioner eller order uppifrån

De norska myndigheterna hävdar att de materiella reglerna om statligt stöd i EES-avtalet i praktiken är uppfyllda. I Innovasjon Norges överordnade policy föreskrivs för det första att all finansiering ska beviljas inom de gränser som fastställs i internationella avtal till vilka Norge är part. För det andra har handläggare vid Innovasjon Norge (genom arbetsgruppens rapport) anvisats att genomföra stödordningen för träsektorn i enlighet med EES-avtalet. De interna EES-riktlinjerna utarbetades i syfte att främja förenlighet med EES-avtalet. För det tredje är handläggarna väl förtrogna med riktlinjerna för statligt stöd och har deltagit i kurser i detta ämne. Vid tveksamheter kan de rådfråga Innovasjon Norges juridiska avdelning.

Fall av icke-stöd

När det gäller praxis att finansiera projekt till 100 % har de norska myndigheterna hävdat att denna praxis tillämpas på projekt som inte omfattas av räckvidden för EES-avtalet, antingen eftersom det inte rör sig om statligt stöd enligt artikel 61.1 i EES-avtalet eller eftersom stöd har beviljats som stöd av mindre betydelse. Myndigheterna har tillhandahållit en tabell som anger hur all finansiering som beviljats inom ramen för stödordningen för träsektorn har tilldelats.

Myndigheterna hävdar att i åtta fall (varav två exempel anges) har stöd beviljats till projekt som omfattar produkter (t.ex. ”stående timmer”) som inte förtecknas i kapitlen 25–97 i systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering och därmed inte omfattas av räckvidden för EES-avtalet.

Myndigheterna anger ytterligare att 114 mottagare av stöd inom ramen för stödordningen för träsektorn inte klassificeras som ”företag” enligt artikel 61.1 i EES-avtalet eftersom stödmottagarna inte bedriver en ekonomisk verksamhet. Femton fall anses omfatta stöd till ”Institut för utbildning eller forskning”, 25 fall ”Offentliga organ” som rör stöd till kommuner och 74 fall rör stöd till ”Branschorganisationer”.

När det gäller fallen av stöd till ”Institut för utbildning eller forskning” (där två exempel anges, varav det ena rör en organisation utan vinstsyfte) anser myndigheterna att de inte omfattas av räckvidden för artikel 61.1 i EES-avtalet på grundval av avsnitt 2.2 i det tidigare kapitel 14 i riktlinjerna för statligt stöd om forskning och utveckling, i vilket följande föreskrivs: ”Offentliga institut för högre utbildning eller forskning utan vinstsyfte omfattas normalt inte av artikel 61.1 i EES-avtalet.” Vidare anges följande: ”Om resultaten av offentligt finansierade FoU-projekt som genomförts av sådana institut ställs till den europeiska industrins förfogande på ett icke-diskriminerande sätt, utgår övervakningsmyndigheten från principen om att detta normalt inte skall betraktas som statligt stöd enligt artikel 61.1 i EES-avtalet.”

De norska myndigheterna hävdar att stöd till "Branschorganisationer" (som utgörs av ideella organisationer med uppdrag att sprida information) inte kan anses utgöra statligt stöd eftersom finansieringen inte riktas (direkt) till företag utan kanaliseras via branschorganisationer som inte betraktas som företag. Hänvisning görs till kommissionens beslut avseende Asetra som, enligt de norska myndigheterna, friades eftersom Asetra inte var ett företag enligt artikel 87.1 i EG-fördraget⁽⁴⁴⁾. Myndigheterna hävdade vidare att domstolen i flera ärenden har tolkat "begreppet 'ekonomisk fördel'" och att domstolens resonemang i mål C-143/99 *Adria-Wien* indikerar att en linje måste dras mellan abstrakta fördelar (dvs. de kostnader som normalt inte "belastar ett företags budget") och de som skulle göra detta⁽⁴⁵⁾.

Myndigheterna hävdar också att i ytterligare 31 fall (där fler exempel gavs) erhöll stödmottagarna inte någon ekonomisk fördel eftersom de i sin tur tillhandahöll en tjänst och att fallen därmed inte omfattas av artikel 61.1 i EES-avtalet.

Stöd av mindre betydelse

De norska myndigheterna hänvisar till den skrivelse om godkännande enligt vilken stödmottagaren måste upplysa "om stöd som erhålls på grundval av eventuella nya ansökningar om offentligt stöd ... Upplysningsplikten gäller i 3 år från tidpunkten för skrivelsen om godkännande. Stödmottagaren får inte motta stöd av mindre betydelse på mer än totalt 100 000 euro (ca 815 000 norska kronor) under en tidsperiod på tre år".

Myndigheterna hävdar att hänvisningen till "en tidsperiod på tre år" klargör att stödmottagaren inte kan erhålla stöd av mindre betydelse under någon tidsperiod på tre år oavsett av det rör sig om tiden före eller efter tidpunkten för skrivelsen om godkännande. Plikten att upplysa om stöd som mottagits tre år från tidpunkten för skrivelsen om godkännande måste läsas i samband med texten avseende skyldigheten att inte motta stöd under "en" tidsperiod på tre år. Enligt myndigheterna säkerställer detta överensstämmelse med förordningen om stöd av mindre betydelse. Myndigheterna anser dessutom att merparten av det stöd som beviljats i vilket fall som helst ligger under taket för stöd av mindre betydelse.

Myndigheterna har emellertid också förklarat att "[det förfarandemässiga] ramverket för stöd av mindre betydelse har dock i vissa fall inte följts eftersom stödet ansågs vara förenligt med de materiella reglerna och gruppundantagen för stöd till små och medelstora företag, forskning och utveckling, samt utbildning". Myndigheterna har senare förklarat att hänvisning till en brist på överensstämmelse med "procedurregler" innebär att i 10 fall beviljades stöd upp till den tillåtna stödnivån men "fylldes på" med stöd av mindre betydelse utan att mottagaren informerades om inslaget av stöd av mindre betydelse.

Stödets förenlighet

De norska myndigheterna hävdar att övervakningsmyndigheten inte i tillräcklig utsträckning har uppmärksammat den praxis och de förfaranden som Innovasjon Norge följt vid bedömning av stödets förenlighet.

Myndigheterna uppger i huvudsak att inget stöd har beviljats som regionalstöd inom ramen för stödordningen för träsektorn och att den översikt (bifogad de interna EES-riktlinjerna) i vilken de högsta tillåtna stödnivåerna fastställs (inbegripet nivåerna för regionalstöd) kan ha lett till detta missförstånd. Omedelbar efter detta uppger myndigheterna emellertid att det finns exempel där stöd har beviljats upp till den högsta tillåtna stödnivån för forskning och utveckling men "fylldes på" med en bonus på 5 % i regionalstöd. Som ett exempel på detta hänvisas till stödet till *Trysil Skog AS*.

När det gäller 78 fall av forskning och utveckling (varav tre exempel nämns) hävdar myndigheterna att stödet har beviljats i överensstämmelse med de materiella principerna i riktlinjerna för statligt stöd. Hänsyn har tagits till den omfattning i vilken det i ett projekt planeras för utvecklingen av ny teknik, kunskap och metoder, varav de mest innovativa projekten har prioriterats. Hänsyn har också tagits till huruvida projektet är berättigat till finansiering från andra källor, t.ex. inom ordningen för "SkatteFUNN" (ett forskningsprogram för företag).

Myndigheterna hävdar att även om det i de interna EES-riktlinjerna inte hänvisas till titeln på eller referensnumret till gruppundantagsförordningarna för stöd till små och medelstora företag och utbildning, är förordningarna "i stor utsträckning införlivade".

II. BEDÖMNING

1. Förekomsten av statligt stöd enligt artikel 61.1 i EES-avtalet

I artikel 61.1 i EES-avtalet föreskrivs följande:

"Om inte annat föreskrivs i detta avtal, är stöd som ges av EG-medlemsstater, Eftastater eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med detta avtal i den utsträckning det påverkar handeln mellan de avtalslutande parterna."

För att en åtgärd ska betraktas som statligt stöd enligt artikel 61.1 i EES-avtalet måste följande fyra kumulativa kriterier vara uppfyllda: Åtgärden måste i) ge mottagarna en ekonomisk fördel som de inte skulle ha fått vid normal verksamhet, ii) fördelen måste ha beviljats av staten eller med hjälp av statliga medel och måste iii) vara selektiv genom att gynna vissa företag eller viss produktion, samt iv) snedvrیدا konkurrensen och påverka handeln mellan de avtalslutande parterna.

1.1 Ekonomisk fördel

Åtgärden måste ge mottagarna en ekonomisk fördel som de inte skulle ha fått vid normal verksamhet.

Inom ramen för stödordningen för träsektorn beviljar de norska myndigheterna ekonomiska bidrag till företag, myndigheter, branschorganisationer, fackföreningar osv., som kan bidra till att målen i stödordningen förverkligas. De företag som erhåller sådana bidrag får en ekonomisk fördel, dvs. ett bidrag, som de inte skulle ha fått under normal verksamhet.

⁽⁴⁴⁾ Kommissionens beslut av den 31 mars 2000 avseende statligt stöd N 673/99 (EGT C 184, 1.7.2000, s. 25).

⁽⁴⁵⁾ Mål C-143/99, *Adria-Wien*, REG 2001, s. I-8365.

1.2 Statliga medel

Fördelen beviljas av staten eller med hjälp av statliga medel.

De stöd som beviljas inom ramen för stödordningen för träsektorn finansieras av Landbruks- och matdepartementet och kommer direkt från statsbudgeten.

1.3 Gynna vissa företag eller viss produktion

Åtgärden måste gynna vissa företag eller viss produktion.

Det framgår av flera olika lagförarbeten (t.ex. vitboken, rekommendationen och arbetsgruppens rapport) som låg till grund för statsbudgetarna och inrättandet av stödordningen för träsektorn, att stödordningen syftar till att förbättra i) mervärdet inom träförädlingsbranschen, och ii) relationerna i olika handelsled mellan skogssektorn och marknaden (vilket inbegriper leverans av råvaror till träförädlingsindustrin) tillsammans med det allmänna syftet att öka den faktiska användningen av trävaror.

Bidrag inom ramen för stödordningen för träsektorn beviljas därför bara när det anses att de kan gynna träförädlingssektorn och därmed förbunden träindustri och leveranserna av råvaror till sådana industrier. Stödordningen gynnar därför företag inom träindustrin i förhållande till företag inom andra sektorer och är följaktligen selektiv. I detta avseende har Eftadomstolen fastslagit att en åtgärd kan vara selektiv även om den omfattar (företag inom) en hel sektor⁽⁴⁶⁾.

Det bör noteras att trots att bidrag inom ramen för stödordningen för träsektorn även kan beviljas till företag inom andra industrier (till exempel industrier som undersöker möjligheten att använda trä i kombination med andra material) är denna möjlighet endast öppen för industrier som kan bidra till stödordningens övergripande mål att allmänt öka värdeskapandet inom träförädlingsindustrin. Övervakningsmyndigheten anser därför att syftet med denna möjlighet ytterst är att gynna företag inom träförädlingsindustrin och därmed förbunden industri inom träsektorn.

1.4 Snedvridning av konkurrensen och påverkan på handeln mellan de avtalsslutande parterna

Åtgärderna måste snedvrida konkurrensen och påverka handeln mellan de avtalsslutande parterna.

Inom ramen för stödordningen för träsektorn beviljar de norska myndigheterna bidrag till företag inom träförädlingsindustrin (och därmed förbunden industri). Den norska industrin exporterar en stor del av sitt timmer och sina förädlade träprodukter (upp till 90 %) till övriga EES-länder där handeln med träprodukter är omfattande. Dessutom importerar Norge timmer, förädlad trä och träprodukter från EU. Under dessa förhållanden kommer stöd som beviljas företaget inom ramen för stödord-

ningen att stärka mottagarnas ställning i förhållande till konkurrerande företag inom förädlingsindustrin (och därmed förbunden industri) i Norge eller övriga EES-länder. Eftersom trä bara är ett av de material som används inom byggbranschen kommer bidrag inom ramen för stödordningen till byggföretag att stärka deras ställning jämfört med övriga konkurrerande företag inom byggbranschen⁽⁴⁷⁾.

På grundval av detta anser övervakningsmyndigheten att ekonomiska bidrag som beviljas till företag inom ramen för stödordningen för träsektorn kommer att snedvrida konkurrensen och påverka handeln.

1.5 Slutsats och förekomst av en stödordning

Mot bakgrund av ovanstående drar övervakningsmyndigheten slutsatsen att stödordningen för träsektorn uppfyller kriterierna i artikel 61.1 i EES-avtalet och följaktligen utgör statligt stöd. De norska myndigheterna har emellertid hävdad att vissa av de enskilda stöd som beviljats inom ramen för stödordningen för träsektorn inte omfattas av räckvidden för EES-avtalet och därmed inte utgör statligt stöd.

Övervakningsmyndigheten har dragit slutsatsen (som inte ifrågasätts av de norska myndigheterna) att stödordningen för träsektorn är en akt på grundval av vilken enskilda stöd, utan krav på ytterligare genomförandeåtgärder, kan beviljas till företag som definieras i akten i allmänna och abstrakta ordalag. Stödordningen utgör därför en stödordning enligt artikel 1.d i del II av protokoll 3 till övervaknings- och domstolsavtalet. I detta avseende erinrar övervakningsmyndigheten att EG-domstolen i mål C-310/99 konstaterat följande: "Det fanns ingen anledning till varför det omtvistade beslutet skulle innehålla en analys av det stöd av det stöd som beviljats i enskilda fall på grundval av stödordningen. Det är endast vid återkrav av stöd som det är nödvändigt att bedöma situationen för varje enskilt företag."⁽⁴⁸⁾ I enlighet med denna rättspraxis har övervakningsmyndigheten bedömt stödordningen för träsektorn på grundval av stödordningens art (till skillnad från särdragen i de enskilda stöd som tilldelats inom ramen för stödordningen). De norska myndigheternas argument kan inte påverka denna bedömning utan kommer endast att beaktas om och när återkrav diskuteras. Slutsatsen i fråga om huruvida stödordningen är förenlig eller inte med EES-avtalets goda funktion påverkar inte frågan om återkrav i enskilda fall där stöd har beviljats. Som konstaterats i den dom som citerats ovan utgör det ett andra steg och återbetalning av stöd kommer endast att begäras i de fall där de materiella reglerna om statligt stöd faktiskt har överträtts.

⁽⁴⁶⁾ Förenade målen E-5/04, E-6/04 och E-7/04, Fesil og Finnjord, Eftadomstolens rapport 2005, s. 117, punkt 77. Detta domslut bekräftar EG-domstolens rättspraxis enligt mål C-75/97, Belgien mot kommissionen, REG 1999, s. I-3671, punkt 33. Se även mål C-66/02, Italien mot kommissionen, REG 2005, s. I-10901, punkt 95.

⁽⁴⁷⁾ Se i detta sammanhang mål C-730/79, Philip Morris mot kommissionen, REG 1980, s. 2671, punkt 11, där följande fastställs: "Om ett statligt finansiellt stöd förstärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom gemenskapen skall denna handel anses påverkas av detta stöd."

⁽⁴⁸⁾ Mål C-310/99, Italien mot kommissionen, REG 2002, s. I-2289, punkt 91. I mål C-66/02, Italien mot kommissionen, REG 2005, s. I-10901, punkt 91, angav domstolen följande: "Vad gäller en stödordning kan kommissionen begränsa sig till att granska den ifrågasatta stödordningens allmänna särdrag och den är inte skyldig att undersöka varje enskild tillämpning av stödordningen [...] för att pröva om denna ordning innebär ett stöd." Se även mål E-2/05, Eftas övervakningsmyndighet mot Island, Eftadomstolens rapport, 2005, s. 202, punkt 24.

Övervakningsmyndigheten noterar att de norska myndigheterna inte har ifrågasatt att stödordningen för träsektorn gör det möjligt att bevilja stöd till mottagare för produkter som omfattas av EES-avtalet, t.ex. trä. De norska myndigheterna har inte heller ifrågasatt att stödordningen omfattar en möjlighet att ge stöd till enheter som klassificeras som företag enligt artikel 61.1 i EES-avtalet. Slutligen är det obesträtt att stödordningen inte uteslutande finansierade stödmottagare som i sin tur tillhandahåller en tjänst.

Med andra ord förutsågs beviljandet av statligt stöd i själva stödordningen. Möjligheten att vissa mottagare inom ramen för stödordningen inte omfattas av räckvidden för EES-avtalet (genom hänvisning till det faktum att deras produkter inte omfattas av avtalet, eller att de i sig inte är företag i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet) ändrar inte klassificeringen av stödordningen för träsektorn som en stödordning enligt artikel 61.1 i EES-avtalet.

2. Förfarandekrav

I artikel 1.3 i del I av protokoll 3 till övervakningsavtalet anges att "Eftas övervakningsmyndighet skall underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder [...]. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut".

Övervakningsmyndigheten anser inledningsvis att eftersom kapitel 44 i systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering (om trä och träprodukter) omfattas av EES-avtalet måste stödordningen bedömas på grundval av EES-avtalet. De norska myndigheterna anmälde inte stödordningen för träsektorn innan den genomfördes och har därför inte uppfyllt sin skyldighet enligt artikel 1.3 i del I av protokoll 3 till övervaknings- och domstolsavtalet. Statligt stöd som beviljas inom ramen för stödordningen utgör därför "olagligt stöd" i den mening som avses i artikel 1 f i del II av protokoll 3 till övervaknings- och domstolsavtalet.

3. Stödets förenlighet

Övervakningsmyndigheten konstaterar preliminärt att samtidigt som stödordningen för träsektorn innehöll uppgifter om exempelvis mål och stödberättigande kostnader tycks den inte ha innehållit några villkor enligt vilka stödet skulle beviljas. En stödordning som inte innehåller några specifika gränser för beviljandet av stöd (t.ex. i fråga om stödnivåer) är inte en ordning som övervakningsmyndigheten skulle kunna godkänna som förenlig med EES-avtalets goda funktion. Faktum är att även om övervakningsmyndighetens riktlinjer för statligt stöd i praktiken kan ha iakttagits i enskilda fall ändrar detta inte ståndpunkten utan, vilket konstateras i punkt I-1.5 ovan, påverkar endast frågan huruvida återbetalning av stöd är nödvändigt.

I detta sammanhang konstaterar övervakningsmyndigheten emellertid att de norska myndigheterna har uppgett att hänvisningen i arbetsgruppens rapport till att genomföra stödordningen på grundval av "principer och praxis" inom ramen för EES-reglerna är en implicit hänvisning till de interna EES-riktlin-

jerna. Övervakningsmyndigheten tolkar detta som att dessa riktlinjer, som till exempel fastställer högsta tillåtna stödnivåer enligt EES-reglerna i olika situationer, skulle betraktas som reglerna för stödordningen och de villkor på vilka stöd inom ramen för stödordningen skulle beviljas. Stödordningen innehöll med andra ord en identifierbar uppsättning bestämmelser som begränsade beviljandet av stöd inom denna stödordning.

I den mån som de norska myndigheterna konstaterar att "riktlinjerna fortlöpande revideras" erinras att förenligheten av olagligt statligt stöd med EES-avtalets goda funktion ska bedömas enligt de materiella kriterier som fastställs i de instrument som gällde när stödet beviljades eller, om det gäller en stödordning, när stödordningen etablerades. Dessutom måste varje revidering av reglerna för en stödordning bedömas för att fastställa om de utgör en ändring av stödordningen i den mening som avses i beslut 195/04/KOL⁽⁴⁹⁾. I följande bedömning analyseras därför huruvida Innovasjon Norges interna EES-riktlinjer, inklusive senare ändringar av dessa, i egenskap av reglerna för stödordningen för träsektorn, har ansetts förenliga med EES-avtalets goda funktion och i synnerhet med övervakningsmyndighetens riktlinjer för statligt stöd och gruppundantagsförordningarna i deras lydelse vid var och en av dessa tidpunkter.

3.1 Förenlighet med artikel 61.2 i EES-avtalet

Inget av undantagen i artikel 61.2 i EES-avtalet är tillämpligt i föreliggande fall, eftersom stödordningen för träsektorn inte har något av de syften som anges i bestämmelserna i fråga.

3.2 Förenlighet med artikel 61.3 i EES-avtalet

En statlig stödåtgärd anses vara förenlig med EES-avtalets goda funktion enligt artikel 61.3 a i EES-avtalet om den är utformad för att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarlig brist på sysselsättning. Eftersom det inte finns några sådana områden fastställda på Norges regionalstöds-karta, är denna bestämmelse inte relevant⁽⁵⁰⁾.

Inte heller undantaget i artikel 61.3 b i EES-avtalet gäller, eftersom syftet med det statliga stöd som beviljas enligt stödordningen inte är att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller att avhjälpa en allvarlig störning i Norges ekonomi.

⁽⁴⁹⁾ Beslut av Eftas övervakningsmyndighet nr 195/04/KOL av den 14 juli 2004 (EUT L 139, 25.5.2006, s. 37), ändrat genom beslut av Eftas övervakningsmyndighet nr 319/05/KOL av den 14 december 2005 (EUT C 286, 23.11.2006, s. 9). Se även mål T-195/01, Gibraltar mot kommissionen, REG 2001, s. II-3915. Det bör också konstateras att eftersom det inledande upprättandet av stödordningen var "olagligt" i förordandehänsyn, måste även alla efterföljande ändringar av stödordningen behandlas som olagligt stöd.

⁽⁵⁰⁾ Beslut av Eftas övervakningsmyndighet nr 327/99/KOL av den 16 december 1999 om kartan över stödområden och stödnivåer (Norge).

Undantaget i artikel 61.3 c i EES-avtalet, där det fastställs att stöd kan anses som förenligt med den gemensamma marknaden om det underlättar utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset, kan emellertid vara tillämpligt. Detta är fallet om åtgärden är förenlig med riktlinjerna för statligt stöd eller någon av de tillämpliga gruppundantagsförordningarna.

Regionalstöd

Företag blir berättigade till regionalstöd när de är etablerade i vissa regioner som definieras i Norges regionalstödslista, som det hänvisas till ovan, och när villkoren i riktlinjerna för statligt stöd om regionalstöd är uppfyllda⁽⁵¹⁾.

De norska myndigheterna har hävdade att stöd inom ramen för stödordningen inte har beviljats i form av regionalstöd. Övervakningsmyndigheten konstaterar emellertid att stödordningen har genomförts på grundval av de interna EES-riktlinjerna som tillhandahåller en möjlighet att bevilja regionalstöd (investeringsstöd)⁽⁵²⁾. Dessutom har myndigheterna hänvisat till fall där stöd till forskning och utveckling har "fyllts på" med en bonus på 5 % i regionalstöd (där Trysil Skog AS är ett exempel).

Övervakningsmyndigheten konstaterar att de villkor som fastställs i riktlinjerna för statligt stöd om beviljandet av regionalstöd måste vara uppfyllda även där bonus i form av regionalstöd beviljas. Varken arbetsgruppens rapport eller de interna EES-riktlinjerna innehåller emellertid någon hänvisning till de villkor som måste vara uppfyllda för att regionalstöd ska kunna beviljas, t.ex. identifiering av regionala fördelar (i form av produktiva investeringar eller sysselsättningskapande). De innehåller inte heller någon hänvisning till Norges regionalstödslista. Under dessa omständigheter kan övervakningsmyndigheten inte försäkra sig om att bestämmelserna om regionalstöd inom ramen för stödordningen för träsektorn är förenliga med riktlinjerna för statligt stöd om regionalstöd.

Stöd till forskning och utveckling

Statligt stöd till forskning och utveckling kan anses förenligt med EES-avtalets goda funktion om de relevanta villkoren i riktlinjerna för statligt stöd är uppfyllda⁽⁵³⁾. I riktlinjerna för statligt stöd definieras de olika typerna av forskning och utveck-

ling, såsom "grundforskning", "industriforskning" och "utveckling före introduktion på marknaden", och de respektive stödnivåer som ska tillämpas för var och en av dessa kategorier.

Övervakningsmyndigheten konstaterar att den stödberättigade forskning, de stödberättigade kostnader och de stödnivåer som fastställs i de interna EES-riktlinjerna motsvarar de som fastställs i riktlinjerna för statligt stöd om forskning och utveckling förutom när det gäller tekniska förstudier. Samtidigt som tabellen om stödnivåer i de interna EES-riktlinjerna hänvisar till två olika stödnivåer för tekniska förstudier som genomförs av stora företag i samband med forskning före introduktion på marknaden, nämligen 50 % och 55 %⁽⁵⁴⁾, föreskrivs uttryckligen i riktlinjerna för statligt stöd att en kombination av bonus inte får leda till en stödnivå på mer än 50 % för forskning före introduktion på marknaden⁽⁵⁵⁾.

Eftersom en av de stödnivåer som fastställs i de interna EES-riktlinjerna inte är förenlig med riktlinjerna för statligt stöd och det inte finns några belegg för förekomsten av några instruktioner som handläggare ska tillämpa för stödnivån för stödprogrammet OFU/IFU, som är förenliga med riktlinjerna för statligt stöd, tycks reglerna för stödordningen för träsektorn förutse en eventuell stödnivå som överskrider den högsta tillåtna stödnivå som fastställs i riktlinjerna för statligt stöd. Dessutom har det inte framförts några skäl till övervakningsmyndigheten om varför en högre stödnivå än den som fastställs i riktlinjerna för statligt stöd ska accepteras.

Stöd till små och medelstora företag respektive utbildning

Stöd som beviljas enligt gruppundantagsförordningarna för stöd till små och medelstora företag respektive utbildning anses förenliga med EES-avtalets goda funktion på villkor att stödordningen uppfyller alla krav i den relevanta gruppundantagsförordningen och innehåller en uttrycklig hänvisning till denna (genom angivande av titeln och hänvisning till referensnumret vid offentliggörandet i *Europeiska unionens officiella tidning*)⁽⁵⁶⁾. Varken statsbudgetarna eller arbetsgruppens rapport, eller något annat av det förberedande lagstiftningsarbetet rörande stödordningen för träsektorn, innehåller emellertid någon hänvisning till att gruppundantagsförordningen för stöd till små och medelstora företag eller gruppundantagsförordningen för stöd till utbildning har tillämpats. Övervakningsmyndigheten har inte heller mottagit någon information från de norska myndigheterna om att någon av gruppundantagsförordningarna för offentliggörande i *Europeiska unionens officiella tidning* har tillämpats. De norska myndigheterna har därför inte uppfyllt kraven i gruppundantagsförordningarna och stödordningen för träsektorn kan därför inte anses förenlig med gruppundantagen.

⁽⁵¹⁾ Det tidigare kapitel 25 i riktlinjerna för statligt stöd om regionalstöd ersattes med nya riktlinjer den 6 april 2006 och kommissionens förordning (EG) nr 1628/2006 (införlivad genom Gemensamma EES-kommitténs beslut nr 157/2006, publicerad i EUT L 89, 29.3.2007, s. 33, och EES-supplement nr 15, 29.3.2007, s. 24). Förordningen trädde i kraft den 9 december 2006.

⁽⁵²⁾ Se de tak för (regionalstöd) som anges i tabellen i bilagan till de interna EES-riktlinjerna och den förklarande delen om investeringsstöd (avsnitt 4.6).

⁽⁵³⁾ De tidigare riktlinjerna om forskning och utveckling ersattes med nya riktlinjer den 7 februari 2007.

⁽⁵⁴⁾ I versionerna från 2000 och 2001 tycks det inte fastställas någon särskild stödnivå alls för tekniska förstudier.

⁽⁵⁵⁾ Avsnitt 5.3.7 i det dåvarande kapitel 14 i riktlinjerna för statligt stöd om stöd till forskning och utveckling.

⁽⁵⁶⁾ Se artikel 3.3 i gruppundantagsförordningarna för stöd till små och medelstora företag respektive utbildning. Stöd som uppfyller de formella kraven för gruppundantag undantas från anmälningskravet.

Stödordningen kan emellertid bedömas vara förenlig med EES-avtalets goda funktion på grundval av artikel 61.3 c i EES-avtalet mot bakgrund av de materiella principerna i gruppundantagsförordningarna för stöd till små och medelstora företag respektive utbildning. I detta avseende konstaterar övervakningsmyndigheten att alla definitioner, stödberättigade kostnader och stödnivåer för stöd till utbildning i de interna EES-riktlinjerna⁽⁵⁷⁾ motsvarar gruppundantagsförordningarna om stöd till utbildning. Dessutom motsvarar definitionerna, de stödberättigade kostnaderna och de tillämpliga stödnivåerna för stöd till konsulttjänster och mässor för små och medelstora företag i de interna EES-riktlinjerna⁽⁵⁸⁾ gruppundantagsförordningarna om små och medelstora företag.

Enligt avsnitt 4.3.2 i de interna EES-riktlinjerna kan emellertid stöd till små och medelstora företag beviljas för "nätverksbyggande och samarbete", som är ett syfte som klart faller utanför räckvidden för de materiella regler som fastställs i gruppundantagsförordningarna för små och medelstora företag. Frågan är därför om stöd för sådana syften kan anses förenligt enligt riktlinjerna för statligt stöd om små och medelstora företag eller enligt de materiella principerna som fastställs i dessa direkt enligt artikel 61.3 c i EES-avtalet⁽⁵⁹⁾.

I riktlinjerna för statligt stöd anges att stöd för "samarbete" till små och medelstora företag kan beviljas under förutsättning att konkurrensen inte påverkas i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset. På grundval av detta anser övervakningsmyndigheten att den möjlighet som fastställs i de interna EES-riktlinjerna att bevilja små och medelstora företag stöd för att "identifiera arbetspartners, strategier och formalisera samarbete under etableringsfasen" skulle kunna vara acceptabelt.

Däremot anser övervakningsmyndigheten att möjligheten att bevilja stöd till oidentifierade "extraordinära gemensamma åtgärder"⁽⁶⁰⁾ under "driftsfasen" öppnar upp för möjligheten att, vid vilken tidpunkt som helst, bevilja stöd till en lång rad åtgärder som inte nödvändigtvis skulle omfattas av räckvidden för samarbete mellan små och medelstora företag och därför skulle kunna påverka konkurrensen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset. När de norska myndigheterna frågades om detta hävdade de att stöd enligt denna bestämmelse endast beviljas till konsulttjänster. De norska myndigheterna uppgav emellertid i detta sammanhang att bestämmelsen även gjorde det möjligt att bevilja stöd till "relaterade tjänster" i samband med stöd till nätverksbyggande.

Övervakningsmyndigheten anser att den på grundval sådana vaga och öppna bestämmelser inte kan försäkra sig om att stödordningens bestämmelser om stöd till små och medelstora företag är förenliga med riktlinjerna för statligt stöd om små och medelstora företag eller de materiella principerna i dessa, och att de därför inte kan anses vara förenliga med EES-avtalets goda funktion enligt artikel 61.3 c i EES-avtalet.

⁽⁵⁷⁾ Avsnitt 4.4 i dessa.

⁽⁵⁸⁾ Avsnitt 4.3 och 4.3.1 i dessa.

⁽⁵⁹⁾ Det tidigare kapitlet i riktlinjerna för statligt stöd till små och medelstora företag ersattes av gruppundantagsförordningen om små och medelstora företag den 26 juni 2002.

⁽⁶⁰⁾ Sådana åtgärder omfattar åtgärder liknande kompetenshöjning ("kompetanseheving").

Praxis att finansiera projekt till 100 %

I arbetsgruppens rapport fastställs att stödordningen kan finansiera projektet i sin helhet där det är svårt att identifiera aktörer som direkt kan gynnas av projektet. De norska myndigheterna har förklarat att finansiering av projekt till 100 % sker i sådana fall där det exempelvis är svårt att identifiera direkta stödmottagare, eller där mottagarna endast anses gynnas i låg utsträckning (dvs. vid förstudier och rapporter inom särskilda målområden), på grundval att det i dessa fall inte är fråga om statligt stöd⁽⁶¹⁾.

När det gäller denna praxis är det befogat med följande två påpekanden: 1. Även om de norska myndigheterna nämner preliminära studier och rapport som exempel på fall där det inte rör sig om statligt stöd, fastställer riktlinjerna om stöd till forskning och utveckling högsta tillåtna stödnivåer för tekniska genomförbarhetsstudier vilket visar att finansiering av studier (även av förberedande slag) kan vara en fråga om statligt stöd⁽⁶²⁾. 2. Såvida inte det beviljade stödbeloppet ligger under tröskelvärdet för stöd av mindre betydelse utesluter mottagandet av ett mindre stödbelopp inte, i sig, förekomsten av statligt stöd.

På grundval av detta anser övervakningsmyndigheten att praxis att finansiera projekt till 100 % inte grundas på kriterier som skulle kunna utesluta att det rör sig om statligt stöd och eftersom finansiering av projekt till 100 % inte kan accepteras enligt något avsnitt i riktlinjerna för statligt stöd, eller som hävdats i detta fall att en sådan stödnivå är berättigad direkt enligt artikel 61.3 c i EES-avtalet, är en stödordning som tillåter en sådan praxis inte förenlig med EES-avtalets goda funktion.

Slutsatser

Av ovanstående framgår att stödordningen för träsektorn i flera avseenden inte är förenlig med riktlinjerna för statligt stöd och inte omfattas av undantaget direkt enligt artikel 61.3 c i EES-avtalet. Övervakningsmyndigheten anser därför att stödordningen för träsektorn inte kan anses förenlig med EES-avtalets goda funktion.

3.3 Stöd av mindre betydelse

Enligt de norska myndigheterna rymmer stödordningen för träsektorn villkor som, om de uppfylls, garanterar att ett stöd är av mindre betydelse. Övervakningsmyndigheten anser att de relevanta bestämmelserna enligt stödordningen för träsektorn inte är förenliga med reglerna för stöd av mindre betydelse.

⁽⁶¹⁾ Praxis att finansiera projekt till 100 % väcker både en fråga om närvaron av statligt stöd och en fråga om förenlighet. Med hänsyn till hänvisningen till denna möjlighet i arbetsgruppens rapport antas att stödordningen förutsätter en sådan praxis och att förenligheten av de bestämmelser som reglerar denna praxis måste bedömas för deras förenlighet (detta avsnitt). Frågan angående närvaron (eller avsaknaden) av statligt stöd kommer endast att vara relevant för frågan om återbetalning.

⁽⁶²⁾ Avsnitt 5.3.7 i det dåvarande kapitel 14 om stöd till forskning och utveckling.

Ett stöd kan utgöra stöd av mindre betydelse enligt riktlinjerna för statligt stöd eller den senare förordningen om stöd av mindre betydelse, vilket innebär att stödet inte utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet och att det inte behöver anmälas. Eftersom stödordningen för träsektorn genomfördes mellan den 1 juli 2000 och slutet av 2005 är båda regeluppsättningarna om stöd av mindre betydelse relevanta för bedömningen av stödordningen ⁽⁶³⁾.

I både förordningen om stöd av mindre betydelse och riktlinjerna för statligt stöd föreskrivs att de nationella myndigheterna endast får bevilja stöd av mindre betydelse om de först har kontrollerat att den totala storleken på stödet av mindre betydelse som företaget beviljats inte ökar på grund av det övriga stöd av mindre betydelse som företaget har mottagit under de föregående tre åren. Ett godtagbart sätt enligt både förordningen om stöd av mindre betydelse och riktlinjerna för statligt stöd att kontrollera tröskelvärden för stöd av mindre betydelse är att stödmottagaren upplyser om detta information ⁽⁶⁴⁾.

När stöd av mindre betydelse beviljas inom ramen för stödordningen för träsektorn hänvisas till reglerna om stöd av mindre betydelse och stödmottagarna underrättas om plikten att upplysa myndigheterna om annat stöd av mindre betydelse som mottagits under en tidsperiod på tre år från tidpunkten för skrivelsen om godkännande av stöd av mindre betydelse.

I sitt beslut att inleda ett formellt undersökningsförfarande ansåg övervakningsmyndigheten att eftersom denna upplysningsplikt endast gäller det stöd av mindre betydelse som mottagits efter det att stöd mottagits inom ramen för stödordningen för träsektorn, måste stödmottagaren inte upplysa om huruvida den erhållit stöd av mindre betydelse innan den erhöll stöd av mindre betydelse inom ramen för stödordningen för träsektorn. De norska myndigheterna har emellertid hävdats att den skrivelse om godkännande som sänds till stödmottagaren även hänvisar till regeln om att stöd som mottagits under "en tidsperiod på tre år" inte kan överstiga tröskelvärden för stöd av mindre betydelse.

Övervakningsmyndigheten konstaterar att plikten för stödmottagaren att upplysa om stöd som mottagits "från tidpunkten för skrivelsen om godkännande" står i strid mot hänvisningen till regeln att stöd som erhållits under "en tidsperiod på tre år" inte får överstiga tröskelvärden för stöd av mindre betydelse. Under sådana omständigheter kan övervakningsmyndigheten inte försäkra sig om att en stödmottagare klart skulle uppfatta denna underrättelse som en plikt att upplysa om stöd under "en tidsperiod på tre år". Övervakningsmyndigheten håller därför fast vid sin preliminära ståndpunkt att, i den mån de aktuella bestämmelserna ska betraktas som en del av reglerna för stödordningen, det inte går att dra slutsatsen att de på förhand

⁽⁶³⁾ Enligt de norska myndigheterna är datumet då de gav sitt tillstånd ("tillsagn") avgörande för huruvida det tidigare kapitel 12 i riktlinjerna för statligt stöd eller den senare förordningen om stöd av mindre betydelse ska tillämpas på stödet i fråga.

⁽⁶⁴⁾ I detta avseende, se hänvisningen till "kontrollmetoden" i riktlinjerna för statligt stöd.

säkerställer att bestämmelserna om stöd av mindre betydelse iaktas ⁽⁶⁵⁾.

Förutom detta konstaterar övervakningsmyndigheten att – åtminstone i versionerna av de interna EES-riktlinjerna från september 2004 och juli 2005 – det finns en praxis enligt stödordningen för träsektorn där statligt stöd som beviljats för t.ex. forskning och utveckling kan fyllas på med ytterligare stöd som beviljats i form av stöd av mindre betydelse ⁽⁶⁶⁾. I linje med kommissionens beslut i *Kahla Porzellan GmbH* anser övervakningsmyndigheten att om stödet överskrider tröskelnivån för stöd av mindre betydelse – till följd av det totala stöd som beviljats till ett företag inom tre år – måste det totala beloppet betraktas som statligt stöd ⁽⁶⁷⁾. På grundval av detta anser övervakningsmyndigheten att en praxis där tröskelvärdet för stöd av mindre betydelse endast iaktas för en del av det stöd som beviljats till ett företag per definition innebär att det totala stöd som beviljats kan överstiga tröskelvärdet för stöd av mindre betydelse ⁽⁶⁸⁾.

Mot denna bakgrund anser övervakningsmyndigheten att de relevanta bestämmelserna inom ramen för stödordningen för träsektorn inte är förenliga med reglerna om stöd av mindre betydelse och att stödordningen därför inte kan godkännas som förenlig med EES-avtalets goda funktion.

4. Slutsats

På grundval av den information som överlämnats av de norska myndigheterna anser övervakningsmyndigheten att stödordningen för träsektorn utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet som inte är förenligt med avtalet. I linje med kommissionens praxis i detta avseende anser övervakningsmyndigheten emellertid att även om stödordningen för trä, betraktad som en stödordning, inte är förenlig med EES-avtalets goda funktion kan enskilt stöd som beviljats inom ramen för stödordningen för träsektorn som uppfyller kriterierna i riktlinjerna för statligt stöd om små och medelstora företag och/eller forskning och utveckling, eller de materiella reglerna i gruppundantagsförordningarna för stöd till små och medelstora företag respektive utbildning kan förklaras vara förenligt med EES-avtalets goda funktion ⁽⁶⁹⁾.

⁽⁶⁵⁾ Det faktum att flera godkännanden kan ligga under tröskelvärdet för stöd av mindre betydelse är inte relevant eftersom övervakningsmyndigheten, i syfte att analysera om statligt stöd är förenligt, är begränsad till att bedöma villkoren för stödordningen för trä. De faktiska omständigheterna kommer att vara relevanta för frågan om återbetalning.

⁽⁶⁶⁾ Se avsnitt I-2.5 ovan för en beskrivning av denna praxis.

⁽⁶⁷⁾ Kommissionens beslut 2003/643/EG av den 13 maj 2003 om det statliga stöd som Tyskland har genomfört till förmån för Kahla Porzellan GmbH och Kahla/Thüringen Porzellan GmbH (EUT L 227, 11.9.2003, s. 12). På liknande sätt måste, vid bedömning av om de relevanta stödnivåerna som fastställs i riktlinjerna för statligt stöd har iakttagits, hänsyn tas till det totala stödbelopp som beviljats till samma företag.

⁽⁶⁸⁾ Det bör noteras att de relevanta stödnivåerna också måste respekteras. När stöd av mindre betydelse beviljas i kombination med annat stöd, får det totala stödbeloppet inte överskrida de högsta tillåtna stödnivåerna för de olika stödkategorierna. Det är naturligtvis endast relevant när det totala stödet inte kan betraktas som stöd av mindre betydelse.

⁽⁶⁹⁾ Se t.ex. kommissionens beslut 2004/343/EG av den 16 december 2003 om det statliga stöd som Frankrike har genomfört för övertagande av verksamhet från företag i svårigheter (EUT L 108, 16.4.2004, s. 38), och kommissionens beslut 2003/86/EG av den 20 december 2001 om den stödordning som Spanien genomförde 1993 till förmån för vissa nystartade företag i Biscaya (Spanien) (EUT L 40, 14.2.2003, s. 11).

Eftersom stödordningen för träsektorn inte har anmälts till övervakningsmyndigheten utgör allt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet som beviljats inom ramen för stödordningen för träsektorn olagligt stöd i den mening som avses i artikel 1 f i del II av protokoll 3 till övervaknings- och domstolsavtalet. Av artikel 14 i del II av protokoll 3 till övervaknings- och domstolsavtalet följer att myndigheten ska besluta att olagligt stöd som inte överensstämmer med reglerna för statligt stöd enligt EES-avtalet ska återbetalas av stödmottagaren. Detta påverkar emellertid inte i) enskilt stöd som beviljats som uppfyller villkoren för stöd av mindre betydelse enligt riktlinjerna för statligt stöd eller förordningen om stöd av mindre betydelse, och ii) enskilt stöd som beviljats som anses förenligt på grundval av förenlighet med riktlinjerna för statligt stöd om små och medelstora företag och/eller forskning och utveckling, eller med de materiella reglerna i gruppundantagsförordningarna för stöd till små och medelstora företag respektive utbildning, som uppfyller de relevanta stödnivåer som fastställs i dessa.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Stödordningen för träsektorn är inte förenlig med EES-avtalets goda funktion i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet.

Artikel 2

Individuellt stöd som beviljats inom ramen för stödordningen för träsektorn utgör inte statligt stöd om det uppfyller villkoren för stöd av mindre betydelse enligt riktlinjerna för statligt stöd eller förordningen om stöd av mindre betydelse, beroende på vilken som var tillämplig vid den tidpunkt då stödet beviljades.

Artikel 3

Individuellt stöd som beviljats inom ramen för stödordningen för träsektorn som uppfyller kriterierna i riktlinjerna för statligt stöd till små och medelstora företag och/eller forskning och utveckling, eller de materiella reglerna i gruppundantagsförordningarna för stöd till små och medelstora företag respektive utbildning, är förenligt med EES-avtalets goda funktion upp till beloppet för de tillåtna stödnivåerna.

Artikel 4

De norska myndigheterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva det stöd som avses i artikel 1 annat än det stöd som avses i artiklarna 2 och 3.

Artikel 5

Återkravet ska ske utan dröjsmål och i enlighet med förfarandena i nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa detta beslut. Till beloppet ska läggas ränta och sammansatt ränta från och med den dag då stödet betalades ut till stödmottagarna till dess att det faktiskt återbetalas. Ränta ska beräknas på grundval av artikel 9 i beslut nr 195/04/KOL⁽⁷⁰⁾.

Artikel 6

De norska myndigheterna ska inom två månader från delgivningen av detta beslut underrätta Eftas övervakningsmyndighet om de åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet.

Artikel 7

Detta beslut riktar sig till Konungariket Norge.

Artikel 8

Endast den engelska texten är giltig.

Utfärdat i Bryssel den 23 januari 2008.

För Eftas övervakningsmyndighet

Per SANDERUD
Ordförande

Kurt JAEGER
Ledamot av kollegiet

⁽⁷⁰⁾ Se fotnot 49.

BILAGA I

STÖDBERÄTTIGANDE KOSTNADER ENLIGT DE INTERNA EES-RIKTLINJERNA

När det gäller stöd till små och medelstora företag ⁽¹⁾ är följande kostnader stödberättigande: i) konsulttjänster som tillhandahålls av externa konsulter (exklusive de av en fortlöpande och periodisk natur och de som rör normala driftskostnader), ii) deltagande, för första gången, i mässor och utställningar, och iii) nätverksbyggande och samarbete under både etablerings- och ingångsättningsfasen. Etableringsfasen omfattar finansiering för att identifiera arbetspartner, utarbeta strategier och formalisera samarbetet etc. Igångsättningsfasen omfattar administrationskostnader för administrationen av samarbetet under de första tre åren (minskar gradvis) och "extraordinära gemensamma åtgärder". Ett exempel på det senare är "kompetenshöjning" men finansiering under "extraordinära gemensamma åtgärder" kan också beviljas till andra liknande åtgärder under både etableringsfasen och senare under driftsfasen.

När det gäller stöd som beviljas till utbildning görs skillnad mellan särskild utbildning och allmän utbildning. Särskild utbildning omfattar undervisning som direkt och i huvudsak kan användas i arbetstagarens nuvarande eller framtida anställning i det stödmottagande företaget och som ger färdigheter som inte alls (eller endast i begränsad utsträckning) kan överföras till andra företag eller arbetsområden. Allmän utbildning är utbildning som omfattar undervisning som inte uteslutande kan användas i arbetstagarens nuvarande eller framtida anställning, utan ger färdigheter som i stor utsträckning går att överföra till andra företag och därmed väsentligt förbättrar arbetstagarens möjligheter att få anställning.

De stödberättigade kostnaderna för utbildningsstöd omfattar följande: personalkostnader för lärare, resekostnader för lärare och deltagare, andra löpande utgifter (t.ex. för material och utrustning), avskrivning av hjälpmedel och utrustning (i den utsträckning de används uteslutande för utbildningsprojektet), kostnader för vägledning och rådgivning med avseende på utbildningsprojektet, personalkostnaderna för deltagarna upp till det sammanlagda beloppet av de andra angivna stödberättigande kostnaderna. Endast de timmar då arbetstagarna faktiskt deltar i utbildningen, efter avdrag för eventuell tid i produktionen eller motsvarande, får medräknas. De stödberättigande kostnaderna ska visas med hjälp av genomsynliga och specificerade skriftliga underlag.

När det gäller forskning och utveckling är följande kostnader stödberättigande enligt de interna EES-riktlinjerna: personalkostnader (forskare, tekniker och assisterande personal, som uteslutande arbetar med forskning och utveckling) instrument, utrustning, arbetsutrymmen och byggnader (som permanent och uteslutande används för forskning och utveckling). Konsulthjälp och motsvarande tjänster (uteslutande för forsknings- och utvecklingsverksamheten) och administration i direkt anknytning till forsknings- och utvecklingsverksamheten. Andra stödberättigande kostnader kan vara driftskostnader som material, tillbehör och liknande produkter som är direkt knutna till forsknings- och utvecklingsverksamheten.

När det gäller "investeringar" (av små och medelstora företag och i samband med regionalstöd) är följande kostnader stödberättigande: byggnader, anläggningar, maskiner, grundläggande investeringar samt kostnader i samband med patent och förvärvande av patent, licenser och teknisk kunskap. Särskilda regler gäller för projekt inom vilka investeringskostnaderna överstiger 50 miljoner euro.

Driftsstöd (definierat som rutinuppgifter eller kostnader för distribution, marknadsföring och redovisning) beviljas inte.

⁽¹⁾ Endast de viktigaste bestämmelserna för definitionen av små och medelstora företag anges i de interna EES-riktlinjerna. I övrigt hänvisas till den ursprungliga definitionen i riktlinjerna för statligt stöd.

BILAGA II

HÖGSTA STÖDNIVÅER FÖR DE STÖDORDNINGAR SOM FÖRVALTAS AV INNOVASJON NORGE – FÖRETAGSSTORLEK OCH STÖDOMRÅDEN

- () anger att stödordningen bara i undantagsfall är relevant för de angivna syftena eller företagstyperna
- Upp till 100 000 euro får beviljas inom ramen för samtliga stödordningar enligt bestämmelserna för stöd av mindre betydelse

Åtgärd – Stödordning	Syfte	Små och medelstora företag (< 250 anställda och ytterligare två kriterier)		Stora företag
		Små företag (< 50 anställda och ytterligare två kriterier)	Medelstora företag (< 250 anställda och ytterligare två kriterier)	
"Landsdekkende innovasjonsordning"	Investeringar	15 %	7,5 %	0
	"Mjukt" stöd	50 %		0
	Utbildningsstöd (ska för närvarande inte ges från LI)	(Särskild/allmän – 35 %/70 %)		(Särskild/allmän – 25 %/50 %)
	Forskning och utveckling:			
	— Utvecklingsaktiviteter för kommersialisering	35 %		25 %
	— Tekniska förstudier	75 %		50 %
	— (Individuell forskning, tekniska förstudier)	(60 % 75 %)		(50 % 75 %)
"OFU/IFU" (offentlig forskning och utveckling/industriell forskning och utveckling)	Forskning och utveckling:			
	— Utvecklingsaktiviteter för kommersialisering	35 % (regionalt stödområde + 5 %)		25 % (regionalt stödområde + 5 %)
	— Tekniska förstudier	75 %		50 %
	— (Individuell forskning, tekniska förstudier)	(60 % 75 %)		(50 % 75 %)
"Tilskudd til fylkeskommunene for regional utvikling"	Investeringar:			
	Zon A	30 %		25 %
	B	25 %		20 %
	C	20 % (25 %) (*)		10 % (15 %)
	"Mjukt" stöd	50 %		0
	Utbildningsstöd	(Särskild/allmän – 40 %/75 %)		(Särskild/allmän – 30 %/55 %)
	Forskning och utveckling:			
	— Utvecklingsaktiviteter för kommersialisering	40 %		30 %
	— Tekniska förstudier	75 %		55 %
	— (Individuell forskning, tekniska förstudier)	(65 % 75 %)		(55 % 75 %)

Åtgärd – Stödordning	Syfte	Små och medelstora företag (< 250 anställda och ytterligare två kriterier)		Stora företag
		Små företag (< 50 anställda och ytterligare två kriterier)	Medelstora företag (< 250 anställda och ytterligare två kriterier)	
"Omställning og nyskapning"	Investeringar:			
	— Utanför det regionala stödområdet	15 %	7,5 %	0
	— Inom det regionala stödområdet	Zon A: 30 %, B: 25 % och C: 20 % (25 %) (**)		Zon A: 25 %, B: 20 % och C: 10 % (15 %)
	"Mjukt" stöd			
	— Utanför det regionala stödområdet	50 %		
— Inom det regionala stödområdet	50 %			
Stöd till utbildning:	— Utanför det regionala stödområdet	(Särskild/allmän – 35 %/70 %)		(Särskild/allmän – 25 %/50 %)
	— Inom det regionala stödområdet	(Särskild/allmän – 40 %/75 %)		(Särskild/allmän – 30 %/55 %)
Forskning och utveckling:	<i>Utanför det regionala stödområdet:</i>			
	— Utvecklingsaktiviteter för kommersialisering	35 %		25 %
	— Tekniska förstudier	75 %		50 %
	— (Individuell forskning, Tekniska förstudier)	(60 % 75 %)		(50 % 75 %)
	<i>Inom det regionala stödområdet:</i>			
	— Utvecklingsaktiviteter för kommersialisering	40 %		30 %
— Tekniska förstudier	75 %		55 %	
— (Individuell forskning, tekniska förstudier)	(65 % 75 %)		(55 % 75 %)	
"Etablererstipend"	Stöd av mindre betydelse	Max. NOK 400 000 (i särskilda fall mer, dock högst 100 000 euro)		

(*) Upp till 25 %/15 % får användas för åtgärder som kan förväntas ha stark distriktpolitisk effekt. I länen Vest-Agder, Rogaland och Hordaland får stödnivån inte överstiga 20 %/10 %.

(**) Upp till 25 %/15 % får användas för åtgärder som kan förväntas ha stark regional effekt. I länen Vest-Agder, Rogaland och Hordaland får stödnivån inte överstiga 20 %/10 %.